

Akademia Katolicka w Warszawie – Collegium Joanneum
Instytut Sztuki Sakralnej

Sylabus przedmiotowy

Kierunek studiów	Edukacja muzyczna z muzyką kościelną
Forma studiów	Stacjonarne
Stopień studiów	I stopień
Profil kształcenia	praktyczny
Koordynator przedmiotu	Ks. mgr Mikołaj Derentowicz
Prowadzący zajęcia	Ks. mgr Mikołaj Derentowicz

1. Przedmiot

Nazwa przedmiotu w języku polskim	Schola cantorum
Nazwa w języku angielskim	Schola cantorum
Język wykładowy	polski
Status przedmiotu	fakultatywny
Kod przedmiotu	Cf_3
Rok i semestr	Rok I–III, semestry 2, 3, 4, 5

2. Forma i miejsce zajęć, liczba godzin i punktów ECTS w planie studiów

Wykład	Ćwiczenia	Konwersatorium	Praktyka	Punkty ECTS	Miejsce zajęć
—	15 + 15 + 15 + 15	—	—	2 + 2 + 2 + 2	Sala dydaktyczna / kaplica
—	60	—	—	8	

3. Cele przedmiotu

Lp.	Cel przedmiotu
1	Zapoznanie studenta z praktyką wykonawczą chorału gregoriańskiego — solfeżem gregoriańskim, neumami, modi, wolnym rytmem chorałowym — jako fundamentem pracy scholi cantorum.
2	Wykształcenie kompetencji wokalnie-zespołowych właściwych dla scholi liturgicznej: czystej intonacji a cappella, dykcji łacińskiej, płynności frazy gregoriańskiej, świadomej emisji i postawy ciała w śpiewie.
3	Zapoznanie studenta z repertuarem scholi w kontekście roku liturgicznego — proprium i ordinarium missae, hymny liturgii godzin, wielogłosowa polifonia liturgiczna XVI w., współczesna twórczość liturgiczna polska.
4	Przygotowanie studenta do współprowadzenia scholi cantorum (praca sekcyjna, intonacja zbiorowa, rozśpiewanie) oraz do realizacji działań artystycznych zespołowych z wykorzystaniem wyobraźni, intuicji i wymiaru duchowego wykonawstwa.

5	Kształtowanie postawy muzyka kościelnego — służebnej wobec liturgii, świadomej wymiaru duchowego wykonawstwa; rozwój umiejętności współpracy w zespole i z dyrygentem.
---	--

4. Wymagania wstępne

1.	Podstawowa czystość intonacji i elementarna umiejętność czytania nut w kluczu wiolinowym (na poziomie wymagań rekrutacyjnych na kierunek). Nie jest wymagane formalne zaliczenie innych przedmiotów kursowych — wszystkie niezbędne pojęcia z zakresu chorału gregoriańskiego (solfeż gregoriański, neumy, modi) są wprowadzane stopniowo w toku zajęć. Mile widziana ogólna znajomość podstawowych tekstów liturgicznych (Kyrie, Gloria, Sanctus, Agnus Dei).
----	--

5. Przedmiotowe efekty uczenia się

Kod	Efekty uczenia się dla zajęć	Kod standardu nauczyciel.	Kod efektu kierunkowego
Wiedza (W)			
W1	Student zna linie rozwojowe historii muzyki kościelnej i orientuje się w literaturze scholi cantorum (chorał gregoriański, polifonia liturgiczna, współczesna pieśń mszalna); potrafi analizować i interpretować repertuar w perspektywie roku liturgicznego.	—	K1_W02
W2	Student posiada uporządkowaną wiedzę szczegółową z zakresu liturgii i muzyki liturgicznej — zna repertuar scholi w kontekście roku liturgicznego (proprium i ordinarium missae, hymny liturgii godzin).	—	K1_W20
Umiejętności (U)			
U1	Student biegle słuchowo rozpoznaje materiał muzyczny repertuaru scholi (neumy gregoriańskie, elementy modi, faktury polifoniczne), zapamiętuje go i operuje nim.	—	K1_U17
U2	Student wykonuje reprezentatywny repertuar scholi (chorał gregoriański, polifonia liturgiczna, współczesna pieśń mszalna) z uwzględnieniem właściwej interpretacji stylistycznej odpowiadającej danej tradycji wykonawczej.	—	K1_U18
U3	Student realizuje działania artystyczne zespołowe oparte na zróżnicowanych stylistycznie koncepcjach wynikających ze świadomego wykorzystywania wyobraźni, intuicji i emocjonalności — z zachowaniem świadomości duchowego wymiaru wykonawstwa.	—	K1_U19
U4	Student wykorzystuje techniki posługiwania się głosem w śpiewie zespołowym; świadomy jest konieczności utrzymania prawidłowej postawy ciała przy śpiewie oraz dba o dykcję łacińską.	—	K1_U21
U5	Student wykonuje podstawowy repertuar w zakresie muzyki sakralnej — ze szczególnym uwzględnieniem śpiewu gregoriańskiego i repertuaru chóralnego — w warunkach liturgicznych.	—	K1_U23
U6	Student ma przygotowanie w zakresie animacji muzycznej do prowadzenia zespołów wokalnych (scholi) w amatorskim ruchu muzycznym, głównie w środowiskach parafialnych, oraz do animacji kultury muzycznej.	—	K1_U24

Kompetencje społeczne (K)			
K1	Student efektywnie wykorzystuje duchowość, wyobraźnię, intuicję i twórczą postawę w wykonawstwie muzyki sakralnej w środowiskach kościelnych i świeckich.	—	K1_K02
K2	Student pracuje w zespole i pełni w nim różne role; współpracuje z dyrygentem, pozostałymi członkami scholi oraz z innymi osobami tworzącymi społeczność liturgiczną.	—	K1_K05

6. Treści kształcenia (z podziałem na semestry)

Semestr 2 (rok I) — 15 godz. ćwiczeń: fundament choralowy i wprowadzenie do scholi	
Obszar	Treści szczegółowe
Podstawy praktyki gregoriańskiej	Postawa śpiewaka scholi, oddech, emisja właściwa śpiewowi jednogłosowemu a cappella. Wprowadzenie do solfeżu gregoriańskiego. Podstawy czytania notacji kwadratowej — klucze C i F, linie, neumy proste (punctum, virga, podatus, clivis).
Wolny rytm choralowy	Rytm wolny (cantus planus) a rytm wielogłosowy. Akcent słowny jako zasada frazy gregoriańskiej. Podstawowe ćwiczenia z psalmodii prostej (tony psalmowe I, VIII).
Dykcja łacińska	Wymowa łacińska kościelna (italiana) — samogłoski, spółgłoski, dyftongi, akcent, ligatury. Ćwiczenia na tekstach Kyrie, Sanctus, Agnus Dei.
Repertuar	Proste pieśni eucharystyczne i maryjne w języku polskim; wybrane kanony Taizé. Chorałowe Kyrie i Sanctus (Missa XVIII — Deus Genitor alme lub Missa de Angelis — wybrane części).
Praktyka liturgiczna	Wstępny udział scholi w wybranej liturgii uczelnianej (np. msza studencka) z repertuarem opracowanym w semestrze.

Semestr 3 (rok II) — 15 godz. ćwiczeń: modi gregoriańskie i ordinarium missae	
Obszar	Treści szczegółowe
Modi gregoriańskie w praktyce wykonawczej	Cechy charakterystyczne ośmiu tonów kościelnych — finalis, repercussa, ambitus. Rozpoznawanie modi w repertuarze. Ćwiczenia intonacyjne i interpretacyjne dla poszczególnych modi.
Ordinarium missae	Opracowanie kompletnych mszy gregoriańskich: Missa de Angelis (Missa VIII), Missa IX Cum jubilo, Missa XI Orbis factor. Praca nad jedną pełną mszą w semestrze — od rozśpiewania do wykonania liturgicznego.
Hymny liturgii godzin i pieśni okolicznościowe	Salve Regina (simplex/solemnis), Veni Creator, Te Deum (fragmenty). Hymny brewiarzowe — budowa, metryka, zasady wykonawcze.
Praca zespołowa	Próby sekcyjne (głos wysoki/niski). Intonacja zbiorowa a cappella — ćwiczenia dostrajania. Wprowadzenie do pracy z kamertonem i intonacją od solisty (cantor).
Praktyka liturgiczna	Udział scholi w wybranych mszach i nabożeństwach uczelnianych (np. nieszpory, msza wotywna); przygotowanie pełnego ordinarium na uroczystość.

Semestr 4 (rok II) — 15 godz. ćwiczeń: proprium missae i rok liturgiczny	
Obszar	Treści szczegółowe
Proprium missae	Struktura śpiewów proprium: introit, graduale, alleluia (lub tractus w Wielkim Poście), offertorium, communio. Różnica między formami sylabicznymi, neumatycznymi i melizmatycznymi. Graduale Romanum i Graduale Simplex jako źródła repertuaru.
Repertuar proprium w cyklu roku liturgicznego	Opracowanie śpiewów proprium na wybrane niedziele i uroczystości (np. niedziela adwentowa, uroczystość Narodzenia Pańskiego, niedziela wielkanocna, uroczystość Zesłania Ducha Świętego, uroczystości maryjne). Praca nad co najmniej jednym kompletem proprium w semestrze.
Rozbudowane formy choralowe	Melizmy w alleluia i graduale — technika śpiewu długich melizmów, rola oddechu, prowadzenie frazy. Sekwencje (Victimae paschali laudes, Veni Sancte Spiritus — wybrane).
Antyfony maryjne sezonowe	Alma Redemptoris Mater, Ave Regina caelorum, Regina caeli, Salve Regina — przypisanie do okresów liturgicznych, praktyka wykonawcza.
Praktyka liturgiczna	Systematyczny udział scholi w liturgiach okresu (Adwent / Wielki Post / Wielkanoc) z wykonaniem proprium.

Semestr 5 (rok III) — 15 godz. ćwiczeń: polifonia liturgiczna i współczesna pieśń mszalna	
Obszar	Treści szczegółowe
Polifonia liturgiczna XVI w.	Wybrane motety G. P. da Palestriny, T. L. de Victorii, O. di Lassa (wybrane fragmenty dostępne w edycjach CPDL / ChoralWiki). Zasady pracy nad wielogłosem a cappella w scholi kameralnej — balans głosów, intonacja w polifonii.
Psalteria wielogłosowa i falsobordone	Proste techniki 3- i 4-głosowej harmonizacji psalteria. Falsobordone jako pomost między chorałem a polifonią.
Współczesna twórczość liturgiczna polska	Pieśni mszalne (wybór z Agendy muzycznej diecezjalnej / Śpiewnika liturgicznego KUL). Psalmi responsoryjne (wybór z Agendy mszalnej). Kanony i śpiewy wspólnoty Taizé — zastosowanie liturgiczne.
Współprowadzenie scholi	Studenci prowadzą fragmenty rozśpiewania, intonacji zbiorowej, próby sekcyjnej — pod nadzorem dyrygenta scholi. Elementy warsztatu cantora.
Praktyka liturgiczna	Péniejszy udział scholi w liturgiach uczelnianych i koncertach okolicznościowych — przygotowanie kompletnej oprawy muzycznej wybranej uroczystości (msza, nieszpory) łączącej chorał, polifonię i współczesną pieśń mszalną.

7. Literatura

Obowiązkowa — księgi liturgiczne i repertuar	
1.	Graduale Romanum, Editio Vaticana, Solesmes (wyd. aktualne).
2.	Graduale Simplex. In usum minorum ecclesiarum, Editio typica altera, Libreria Editrice Vaticana, Watykan 1975 (reimpr. 1999 / 2007).
3.	Liber Usualis, Abbaye de Solesmes (wyd. aktualne).

4.	Agenda liturgiczna / Śpiewnik liturgiczny używany w Archidiecezji Warszawskiej (wyd. aktualne).
Obowiązkowa — opracowania	
5.	Hiley D., Chorał Kościoła zachodniego. Podręcznik (tłum. M. Kaziński), Wydawnictwo Astraia, Kraków 2019 (oryg. ang. Western Plainchant. A Handbook, Clarendon Press / Oxford University Press, Oxford 1993).
6.	Pawlak I., Muzyka liturgiczna po Soborze Watykańskim II w świetle dokumentów Kościoła, Wydawnictwo Muzyczne Polihymnia, Lublin 2001.
Uzupełniająca	
1.	Hinz E., Chorał gregoriański, Wydawnictwo Bernardinum, Pelplin (wyd. aktualne).
2.	Pikulik J., Polskie graduale średniowieczne, Wydawnictwo UKSW, Warszawa 2001.
3.	Instrukcja Musicam sacram, Święta Kongregacja Obrzędów, 5 marca 1967.
4.	Konferencja Episkopatu Polski, Instrukcja o muzyce kościelnej, 14 października 2017.
Repertuar nutowy (zasoby otwarte)	
1.	Choral Public Domain Library (CPDL) — www.cpdll.org : edycje motetów Palestriny, Victorii, Lassusa i innych autorów XVI w. (weryfikacja edycji przez prowadzącego).
2.	GregoBase / gregorien.info — cyfrowe wersje repertuaru gregoriańskiego z Graduale Romanum i Liber Usualis.

8. Metody dydaktyczne

•	Próby zespołowe scholi prowadzone przez dyrygenta — cotygodniowo (rozśpiewanie, praca nad repertuarem, intonacja zbiorowa).
•	Analiza partyturowa i solfeżowa repertuaru przed próbą (wspólne czytanie neum, rozpoznawanie modi).
•	Praca sekcyjna (głosowa) w mniejszych grupach.
•	Udział scholi w liturgiach uczelnianych (msze studenckie, nieszpory, okolicznościowe celebracje) jako forma praktycznej weryfikacji pracy.
•	Udział w koncertach okolicznościowych (np. koncerty w okresie Adwentu, Wielkiego Postu, Wielkanocy).
•	Samodzielna praca studenta: ćwiczenie partii głosowej, przygotowanie tekstów łacińskich, nauka na pamięć powracającego repertuaru ordinarium.
•	(Sem. 5) Współprowadzenie fragmentów prób przez studentów pod nadzorem prowadzącego.

9. Nakład pracy studenta

Rodzaj pracy	Liczba godzin (4 semestry łącznie)
Zajęcia dydaktyczne (ćwiczenia / próby scholi — 4 × 15 h)	60
Przygotowywanie się do zajęć (ćwiczenie partii głosowych, nauka tekstów łacińskich, praca nad pamięciową znajomością repertuaru)	80
Konsultacje	8

Przygotowywanie się do prezentacji / liturgii / koncertu (dodatkowe próby generalne, oprawa liturgii uczelnianych i koncertów)	40
Przygotowywanie się do zaliczenia partii głosowych (indywidualne zaliczenie na koniec każdego semestru)	12
Łączny nakład pracy studenta w godzinach	200
Liczba punktów ECTS (łącznie, podzielone 2+2+2+2)	8

10. Metody weryfikacji efektów uczenia się

Metoda weryfikacji	Weryfikowane efekty	Udział w ocenie
Obecność i aktywny udział w próbach scholi (wymagane min. 80% obecności).	U4, K1, K2	20%
Udział w liturgiach scholi (msze uczelniane, nieszpory, uroczystości) i w wyznaczonych koncertach okolicznościowych — min. 75% występów.	U2, U5, K1, K2	30%
Zaliczenie partii głosowych — indywidualne odpytanie z wybranych utworów semestru (2–3 utwory: chorał, polifonia lub pieśń mszalna).	W1, W2, U1, U2, U4	30%
Prowadzenie fragmentów prób pod nadzorem dyrygenta (tylko sem. 5) / postępy artystyczne i zaangażowanie (sem. 2–4).	U3, U6, K1	20%

Forma i warunki zaliczenia	Zaliczenie z oceną po każdym semestrze. Warunkiem zaliczenia jest: min. 80% obecności na próbach, udział w wyznaczonych liturgiach i koncertach uczelnianych oraz pozytywne zaliczenie partii głosowych. Ocena końcowa uwzględnia postępy artystyczne i zaangażowanie studenta.
-----------------------------------	---

.....
podpis autora

.....
podpis Dyrektora kierunku EMMK